

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2507 พร้อมกับคณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ โดยเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีใน 5 ภาควิชา คือ ภาควิชาคณิตศาสตร์ ภาควิชาเคมี ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาธรณีวิทยา และภาควิชาฟิสิกส์ (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่อง การแบ่งภาควิชาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2510) ทั้ง 5 ภาควิชาได้เริ่มสอนหลักสูตรบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต) เมื่อปีการศึกษา 2517 ใน 8 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาเคมี การสอนเคมี การสอนคณิตศาสตร์ ชีววิทยา การสอนชีววิทยา ธรณีวิทยา ฟิสิกส์ และการสอนฟิสิกส์ สำหรับหลักสูตรวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ได้เปิดสอนในภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาธรณี และภาควิชาฟิสิกส์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2532 (พร พรมมหาราช, 2545)

ต่อมาคณะวิทยาศาสตร์ ได้จัดตั้งภาควิชาเพิ่มขึ้นอีก 3 ภาควิชา คือ ภาควิชาสถิติ (พ.ศ. 2519) เปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติประยุกต์ใน พ.ศ. 2532 ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ (พ.ศ. 2530) และภาควิชาเคมีอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2536) ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543

ในปีการศึกษา 2556 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีหลักสูตรบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท 22 หลักสูตร และระดับปริญญาเอก 15 หลักสูตร สำหรับหลักสูตรระดับปริญญาโทได้เปิดสอน 2 แผน คือ แผน ก และแผน ข สำหรับแผน ก ประกอบด้วย แบบ ก1 ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ จำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และแบบ ก2 ทำวิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิตรวมทั้งศึกษาระบบวนวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาอีกไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต สำหรับแผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นงานรายวิชา โดยศึกษาระบบวนวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และทำการค้นคว้าแบบอิสระ 5-6 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะวิทยาศาสตร์, 2556)

การกำหนดให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทำวิทยานิพนธ์เพื่อเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามเงื่อนไขของหลักสูตรมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต เนื่องจากวิทยานิพนธ์จัดเป็นบทนิพนธ์หรืองานเขียนทางวิชาการในหัวข้อที่มีความสำคัญ มีการพรรณนาขั้นตอน วิธีการ และผลการศึกษาวิจัย โดยเขียนอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนตามที่กำหนด มีการอภิปรายถึงข้อเท็จจริงหลักฐาน หลักการที่ค้นพบจากการวิจัย มีข้อสรุปบนพื้นฐานของสิ่งที่ค้นพบนั้น และจัดเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้ และคำตอบของประเด็น

ปัญหาที่นักศึกษาได้ทำการวิจัยค้นคว้าจนประสบผลสำเร็จไปสู่นักวิชาการ นักวิชาชีพ และผู้สนใจ วิทยานิพนธ์จึงควรมีคุณภาพสูงและมีความถูกต้องทางวิชาการ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย, 2551) การทำวิทยานิพนธ์มีความสำคัญเช่นนี้ นักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์จึงต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเข้าถึง ทรัพยากรสารสนเทศและสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีในห้องสมุดและสถาบันบริการสารสนเทศ อื่นๆ สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการใช้สารสนเทศประกอบการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ นักศึกษาต้องระบุนิยาม ของสารสนเทศทั้งในส่วนของภาษาอังกฤษในเนื้อหาและในส่วนบรรณานุกรม ทั้งสองส่วนนี้จะเป็นหลักฐาน สนับสนุนการเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ปรากฏ นอกจากนั้นผู้สนใจงานค้นคว้าดังกล่าวสามารถค้นหาและศึกษารายละเอียดอื่น ๆ จากแหล่งข้อมูลนั้นได้

การทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะวิทยาศาสตร์นั้น ห้องสมุดคณะ วิทยาศาสตร์ จัดเป็นแหล่งสารสนเทศสำคัญแห่งหนึ่งที่มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประเภท สิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าเพื่อการทำวิทยานิพนธ์อย่างเต็มที่ กล่าวคือ ห้องสมุดได้รับงบประมาณจากคณะวิทยาศาสตร์เพื่อจัดซื้อหนังสือ ตำราและวารสาร เพื่อบอกรับ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และสมทบค่าใช้จ่ายในการบอกรับวารสารภาษาต่างประเทศ รวมจำนวนปีละ ประมาณ 2 ล้านบาท นอกจากนั้น นักศึกษาสามารถใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ภายใต้เครือข่าย มหาวิทยาลัย (University Network) ได้อีกจำนวน 72 ฐานข้อมูล ทั้งนี้รายการทรัพยากรสารสนเทศที่ระบุ ไว้ในบรรณานุกรมของงานค้นคว้าสามารถแสดงการรู้แหล่งและความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกังานค้นคว้าของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

การศึกษารายการทรัพยากรสารสนเทศที่ปรากฏในรายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรมในงานเขียน ทางวิชาการหรือวิทยานิพนธ์ เป็นการศึกษาหรือวิธีการวัดสารสนเทศรูปแบบหนึ่ง เรียกว่าการวิเคราะห์ การอ้างอิง (Citation Analysis) ซึ่งเป็นสาขาย่อยทางสาขาสารสนเทศ มีวิธีการดำเนินการคือ รวบรวม นับ จำนวน วิเคราะห์ และตีความเอกสารที่ได้รับการอ้างอิง โดยใช้วิธีการทางสถิติ การวิเคราะห์การอ้างอิงนี้ จะทำให้ทราบรูปแบบของการอ้างอิง การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในสาขาวิชาต่างๆ ประเภทของ ทรัพยากรที่ได้รับการอ้างอิงและปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด (กนกพร อยู่อำไพ, 2553)

การที่คณะวิทยาศาสตร์ ได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรบัณฑิตศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาต่างๆ มาเป็นเวลาใกล้สี่ทศวรรษ โดยสนับสนุนงบประมาณจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของ ห้องสมุดมาโดยตลอดและได้เพิ่มงบประมาณให้ห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างปี 2552-2556 ได้จัดสรรงบประมาณให้ปีละประมาณ 2 ล้านบาทเพื่อให้ห้องสมุดสามารถจัดหาทรัพยากร สารสนเทศที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนและการวิจัยอย่างเต็มที่ กอปรกับห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อใช้ในการค้นคว้าที่ตรง

กับความต้องการของนักศึกษา ความคุ้มค่าของงบประมาณ รวมทั้งความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด นอกจากนี้ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ไม่เคยสำรวจหรือวิจัยการใช้ทรัพยากรและความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศนับตั้งแต่เปิดสอนหลักสูตรมหาบัณฑิต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาประเด็นเหล่านี้ โดยกำหนดเป็นงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การอ้างอิงในวิทยานิพนธ์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” โดยจะวิเคราะห์การอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2552 - 2556 ผลการวิจัยนี้จะสามารถนำไปกำหนดแนวทางการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการค้นคว้าและการเพิ่มคุณภาพวิทยานิพนธ์ของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตามลำดับ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์จำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่มีการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่พบในห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์และห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตามประเภท อายุ สาขาวิชา ขอบเขตเนื้อหา และ ภาษาของรายการอ้างอิง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิเคราะห์การอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปีการศึกษา 2552-2556 จำนวน 535 เรื่อง ประกอบด้วยวิทยานิพนธ์ของ 8 ภาควิชา ได้แก่ ภาควิชาคณิตศาสตร์ ภาควิชาเคมี ภาควิชาเคมีอุตสาหกรรม ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาธรณีวิทยา ภาควิชาฟิสิกส์ ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ และภาควิชาสถิติ โดยศึกษาด้านจำนวน ประเภท อายุ สาขาวิชา ขอบเขตเนื้อหา และ ภาษาของรายการอ้างอิง

1.4 นิยามศัพท์

การวิเคราะห์การอ้างอิง (Citation Analysis) หรือ การวิเคราะห์การอ้างอิง ในงานค้นคว้านี้จะใช้คำว่า การวิเคราะห์การอ้างอิง

การวิเคราะห์การอ้างอิง หมายถึง การศึกษารายการอ้างอิงหรือรายการบรรณานุกรมในวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในด้านจำนวนรายการอ้างอิง ประเภท อายุ สาขาวิชา ขอบเขตเนื้อหา และ ภาษาของรายการอ้างอิง

วิทยานิพนธ์ หมายถึง บทนิพนธ์ของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552-2556

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ทราบผลการวิเคราะห์จำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่มีการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่พบในห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์และห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตามประเภท อายุ สาขาวิชา ขอบเขตเนื้อหา และ ภาษาของรายการอ้างอิง

1.5.2 ทราบค่าความดัชนีผลกระทบการอ้างอิงในวารสาร (Impact Factor) ในวารสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศที่อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.5.3 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนด้านงบประมาณ จัดทำแผนพัฒนาการจัดซื้อจัดหาและบริการของห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มากยิ่งขึ้น

1.6 สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และ ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved